1. astə hi·rnə ᵊnə spɛ·rlvər zi·r habə sə
   sχri·k - of· həmoss sχri·k (2,3).

2. mᵃnə kamərs ·ᵉt i·rstə blu·rmə wi·tər
   qi·rvə - of· blu·rmə bəgi·tə

3. alrwe·₁ᵉl -of· nv·ᵉᵉ spɛrnə zən mi·ᵉ anəs-
   of· a·nəstər (1) - az bɛᵉmasi·rn

4. grɔ·vəni·rə lᴇ·rstix wɛ·rək

5. vptə, sχrᵢ·p kri·rgə sə bəsχʌmolt bruᵘt

6. də ti·rmərma·n -of· də ti·rmərma·n (2,3).
   hɛ·rdən spli·rnstər i·rn zənə vi·rᵢŋər

7. də sχi·rpər lɛgdə zən li·rpən ᵊ·f

8. i·rndə fabri·rg i·rs ni·rks tə zi·rn -of· tə zi·ːn (1)

9. kʊməns hɛ·rs mə kᵢ·nt - hi·ᵘnə

10. bə·ᵊs sχrᵢ·ŋk v·s -of· sχrᵢ·ŋgəs- fi··ᵊr
    prᵢ·ntə bi·ᵊr - fi·rᵢnfs

11. brᵢ·ŋəs twi·ᵉ kilvᵃ kju·ᵥᵛzə - kju·ᵘskəs

12. zə habə -of· həmə (2,3) bɛ· kʌn vɛ·ᵢvə
    drᴇ·₁ li·ᵊtər wᵢ·rn v·ᵉᵗχədrv·ᵘᵘ ŋkə

13. hir drᵢ·rᵢgdə miᵢχ bɛ₁nə klʌ·rpəl

14. i·rχ hʌpsən knᴇ·₁· -of· knɛ·r·ᵉ (2,3) -gəzi·ᵊn-
    of· gəzi·rn

15. vaslu·ᵛvət -of· vastəlu·ᵛvət (2,3). fv·ṇt ni
    mᵢ vʌᵊl gəvi·ᵊrt

16. χ bɛn blᴇ·₁· daχni bɛ·₁n mᵢ·rχəgvᵉ·ᵉn bᵢrn
    of· mi·ᵊgəgvᵉ·ᵉn bᵢrn

17. i·rχʌbət ni gədvᵉ·ᵉn zy·r mɛnəkə -of· zy·r
    kamərs·ᵉt

18. wi·ᵉ hᵢrdət -of· wi·ᵉ hᵢrnt -χədvᵉ·ᵉn - di·ᵊda
    du·ᵊ ᵊ·ᵊnky·mp

19. m spᵢ·rn -of· spᵢ·rn (2) - spᵢ·rnəgəwi·ᵉᵗ (1,3)-
    of· spᵢ·rnəgəwi·ᵊf (2) - spᵢ·rnə kʊp (3). 1,2. niet bek.

20. m klak- m muᵢ·ts- baŋ- bənaᵗ (=zwoel)
    vorwaard n. bek. - wᵢ·rᵢ - m bɛm (mv. en collectief)
    mə bɑmp (kleur. enk.) mᴇ·r (=een beemd maaien)-
    vbrmjuᵘᵛs (op de moers, plaatsnaam tussen Herk
    en Kleine Beek)- mə sχabəlsv·ᵘ₁ŋ - m hɔ·χ- mə
    kwakfv·s- mə pi·ᵢ·ᵊpəl

21. dc·ᵉ kja·ᶅ dʌᵊdən hᵢr·ᵢlə wi·ᵉᵊt yᴈ·₁χtə

22. i·rχ sal əχ fja·lə gi·rvə (fjᴈ·ləkəs (weinig gebr.))

23. i·rŋᵊlə·nt dyrt χʌ·ᶅ a·· sχᵢ·ᵉ pə ᵊ·vbri·ᵊ hə

24. hi·r hᵢrt fazə li·ᵊvə i·rnzənə brᵢ·t krᵢ·gə
    || laat: lyᵉt -of· lyt ||

25. qᵢf mi·rχ twi·ᵉ brᵢ·rj stᵢ·rn - brᵢ·rfə-
    brᵢ·rtstə -of· brᵢ·rtstə (2) -of· brᵢ·ᵉtstə (1)

26. da sta·ndbrᵢ·lt sbʌtu·ᵊ -of· sty·rbu·ᵊ (Bos)-
    nimᵢj

27. di·ᵉma·n -of· ma·n (1) - hᵢrdə li·ᵊvə wᴇ·ᵉ
    nən gruᵘtən hᵢ·r

28. lysife·r zsnij i·rnən hi·ᵊməl blᵢ·ᵉvər

29. də sχv·lkrᵢ·ŋər zᵢ·n bɛ₁də mᵢ·stər nvɛ
    də zᵢ·ʲ gəwᵢ·rs

30. i·rχ kantvrni ku·mə ju·ᵛχ fja·dəχ bᵢrn

31. də birstə -of· də bᵢ·rstə (2) -drᵢ·₁·ŋkə gja·n
    lᵢ·ᵉzu·ᵛᵗmi·rl

32. hi·ᵉ kani wᵢrᵊkə gvᵢn hᵢr₁t ki·ᵉlpᵢ·ᵉn-
    of· ki·ᵉlpᵢ·ᵉn (1)

33. stᵢg ᵢrnzənə stᵢrᶅ i·rn di·ᵛbɛ·rsəm
    || "in₁ zonder klemtoon: i·r n (1,2) - ᵢ·r n (3) ||

34. nᴈ·n dvɛ fv·ṇt ni mᵢj gəkᵢ·ᵊgələ || gespeeld:
    gəspᵢ·ᵉlə ||

35. hᵢlə -of· hᵢrdu·ᵊ (1) χhʌbɑᶅ twi·ᵉ hi·rrən -of·
    hᵢ·rrən (3) vbu·₁χərurpə

36. dᴇ·pi·ᵉr i·rs ni·rᴈ·p du·ᵊ zi·ᵉt nvrᵖ₁wᵢrtə
    kja·ni·ᵉᶇ

37. zə zᵢnt fᴈ··ᶅd rᵢ·rn -of· zə zᵢn vuᵢ·t -of· wᵢrχ
    nvɛt fᴈ·ᶅt

38. zᵢ·t ʌmtfustə -of· zᵢ·rtʌmjus -zə gᴈ·ᶅt
    hᴈ·ᶅⁿpən vpmə·tər || jus = zoëven (verleden) ||

39. hᵢr zaləst nv·ᵘt wᵢ·ᵗ brᵢ·rŋə

40. sᵢ·rs -of· zᵢ·s (1) də hᵢləfandər mᵢ·ləkwᵢ·t

41. də ma·n -of· ma·n -muᵢt sən vrᵘ·ᵛ bəsᴈ·ᵛmə
    (=beschermen „weinig gebruikt)

42. i·rnə sχᴈ·ldə zwʌmə i·rs prɛkəlv·ᵘs (2) -of·
    pɛrkəlv·ᵘs (3) -of· brɛkəlv·ᵘs (1)

43. ...

44. ... *(zelden en verouderd)* ... *(ouder, zelden bij de jongeren, soms bij nadruk)* ...

45. ... *(term v. kaartspel)*

46. ...

47. ...

48. ... *(reconstructie, wordt niet gebr.)* ...

49. ...

50. ...

51. ... *hikkerrit. verspreiden-uitspreiden* ... *verbreiden niet bek. - uitbreiden* ...

52. ...

53. ... *(ouder)* ...

54. ...

55. ... *(weinig gebruikt)* ...

56. ...

57. ...

58. ...

59. ...

60. ...

61. ...

62. ...

63. ...

64. ...

65. ...

66. ... *bij klemtoon ook* ... *(ook)* ...

67. ...

68. ...

69. ...

70. ...

71. ...

72. ...

73. ...

74. ...

75. ...

76. ...

77. ... *meer:* ...

78. ... *enkelv.:* ...

79. ... *meer:* ...

80. ... *infin.* ...

81. ...

82. ... *(enkele)* ...

83. ...

84. ...

85. ... *(weelde)*

86. hɑnə mũ̞n̩t iːs drʌʃx fanən dy̞ːs

87. dɪ̞ːrbɔ:ɛ̃n -of minder· di ̱ ̄wi̱ ̄-iːs krũ̞ːrmp-
tiːr zy̞ mlɛŋstu.ʳ

88. iːx ku̞ːʃ χuːrə klɪnə mən truːrməl -of· r
tryːmɔlkə

89. drqzːːtrbu̞g iːs hapʊt χəgu̞ːn vanər ku̞ːs
ɪ̞ːn̩tə sliːrkə

90. zə liːtʃə wɛs kʊd ɪnquːt

91. ɪ̞rnə luːrmər iːst bɛ̱ːː ïstə

92. mə ʃχʌtər muːt χuːt ku̞ːrnə miːrkə

93. zy̞rg ɪ̞rns nɑ̃ mənən hu̞ːɛ̃t

94. iːx wɪ̱ ̄·t ni muːʷχ muːb (moet)-of· mʌ.ʔs
(moest. zou moeten)· zy̞rkə

95. mə ky̞lə kaldər ɪ̞ːs χuːt χuːt̞ biːːr

96. iːx muːt vəblu̞ːt drɪ̱ ̄·ŋkə vuː stœ̞ːrəkərtə
fa̱ːnr

97. iːx muːriːt jʊstitfu̞r bər də stɑ̱ː l ɪ̞ːn̩vɔ̱ə̃r

98. mə bryːtr wɛs myʔ

99. də mɪ̱ ̄ləʃ bu̞ːɛ̃ːr məg mr qru̞ːtm tu̞ːɛ̃ːt

100. də bu̞ːtərmɪ̱ ̄ləg ɪ̞ːs dyːn ɪn zu̞.ɛ̃ːr- sχiːrkəm
tryːktə bɛːːʳ

101. vər χu̞ːnə diː̱ ̄pʌt vbənu̞ːɛ̃ːr -of· ɪ̞ːn ɪ̞ːn u̞.ɛ̃ːt-
ku̞ːrnə vʌlr

102. tiːrnə krɛkə mã̱ ̄ŋ

103. ə ky̞ːmp nu̞ːɛ̃t ɪn məny·tə lɔ̱ːɛ̃t

104. ɪ̞ːn itə.ɛ̃lə zɪ̞rnə bɛːrχ dɛːː vy̞ːtr spɔːɛ̃ə-
of· zɪ̞rn vy̞ːrspu̞ːə də bɛːrəχ

105. dzu̞ːʷdzə -of· dzy̞ːʳdzə -of· dza:dzi -of· dzɛːrdzə-
of· dɛːrdzə du̞.ə̃ʊ̞ də.ɛ̃ʷr

106. iːʳn bu̞ːɛ̃m hʌnəzə -of· hʌbəzə- stʌk fanə
brʌχ-of· brʌʌh- χəvɔ̱ːɛ̃rə

107. dzə muːriːd vsfʌ̱ ̄ːlən iːrns hy̞.ʳzə ku̞ːmə

108. hɪ̞.ɛ̃s fan lyːʌʌvə ku̞ːmə bɛn qu̞ːrj bu̞ːːs

109. dɛːː dʌːtr ɪ̞ːr zu̞ːɛ̃ːt -of· ɪ̞ːs fan· byːr həgəmɔk-
|| hu̞ːːt (hout) ||

110. m gətrɔ.ɛ̃ʷdə χruːrʷ muːiːt ku̞ːrnə nɛːːʳ

111. χhʌphɪ̱ ̄·ʔ qrɔ̱ːɛ̃·ʃ χɔzɛːrt matwɛs qɪ̞rqu̞ːt zu̞ːʷɛ̃ːt

112. də bru̞ː°r zɪtət nʊχtə diːːr ɪ̞ːs fʊr tə bu̞ːrɛ̃ʷs

113. bakə· iːχ bak· dzɪ̱ ̄ bak· hiː̱ ̄bak· bakhiː̱ ̄-
of· baktər- viː̱ ̄baka- iːχ biːk· dzɪ̱ ̄biːk· hiː̱ ̄
biːk· viː̱ ̄biːkə· fʌmə -of· viː̱ ̄hʌmə gəbakə

114. biːːr- iːχ biːː- dzɪ̱ ̄biːt- hiː̱ ̄biːt- viː̱ ̄biːːs-
biːːs viː̱ ̄-of· biːːs və- iːχ bu̞.ʷɛ̃t- iːχhʌpχəbu̞ːə-
bu̞.ʷɛ̃tə suk -of· bu̞.ʷɛ̃tə su̞.ʷχ

115. tiːr zə klɪ̞ːn ma tiːr zə fɪ̞ːr̩ə̃n

116. dzɪ̱ ̄ ku̞ːint hɪ̱ ̄ːʔ ɪ̞r.ʃə̃r krɪ̱ ̄ːrgə ubə mɛ̱ ̄·ʔ

117. hɪ̞rt χɔzɪ̞rːt atr ʊp miːrχ sal dɪ̱ ̄ːï ŋkə

118. də mɔʃ ɪ̞ːrː datər qəlɪ̱ ̄ːr h hɔːʳ

119. du wʊrr vɪ̱ ̄ːrf χrɪ̞ːːrïs

120. ũ̃ndər dɛːː ɪ̞ːrï·k liːʔgə vʌʃl ɪ̞r kɔls

121. twɛtər git -of· qɪb (3) hu̞.ʷkə- tkʊgaʃ

122. thʊʃ iːsnʊχ qɑ̱ ̄ry̞ːə̃n- tiːrs nʊχmɛr dzys
χɔmɛːt

123. majonɛːrs mɔ̱ ̄ kɔsə bɛ dr du̞.ʳl (1)- of· də
du̞.ʳr (2)- of· tqu̞.ʳə (3)- vanən ɪ̞.ïo

124. da bʌmkə zal du̞.ʳlɛ̱ ̄·sbiχ ku̞ːrnə wasr

125. dr pastu̞.ʷr hɪb χu̞ːrjə wɪ̞ːr̩ə̃n

126. vχa̱ ̄·t hu̞ːɛ̃ʔ ɪ̞ːr χ ɔ̱ ̄·ʃ χəbjã̱ ̄ŋt

127. də mɪ̱ ̄ləχ sχʌɪ̱ ̄t vɪ̱ ̄ɛ̃tə kɔ.ɛ̃ʷrən œːːr

128. də hʌ̱ ̄tstər lʌːrʔt fʌrə krʌ̱ ̄ːr·sə || kruisen (gewou
meouw) : krʌ̱ ̄ːr zər ||

129. də bɪ̞ːrəs vandə kɪ̞ːr wɔ̱ ̄l -of· də bɪ̞ːrəs
vandə krʌ̱ ̄ːr wɔ̱ ̄:gəl (jonger) bʌχgə -of· zakə-
du̞ːʳr vant χəwiː̱ ̄χ

130. də twiː χrʌ̱ ̄·ːrə ky̞ʃmən u̞.ɛ̃t || dœːbs (= detail) ||

131. zə hʌbən -of· hʌmən- əm blu̞.ɛ̃ən zwat gəhu̞ːɛ̃gr

132. də sɔ.ɛ̃s iːrə biːtʃə flu̞ːɛ̃

133. də snɔ.ɛ̃ʷ liːrt dɪ̞ːrk

134. tiːrs lɑ̱̃ ̄ːŋklɪ̞ːn dʌχuːrχ nʊχəzɪ̞ːrn hʌp
|| mɪ̱ ̄ːï wɪ̱ ̄ːts ||

135. ni·wpɔːrt fũ̱ ̄·rb nu̞.ɛ̃ən hɪ̱ ̄ːl nɔ.ɛ̃ʷstat -|| ən
nɔ̱ ̄ːʷ pu̞.ɛ̃ʔb (een nieuwe poort) ||

136. du̞.ɛ̃n -of· minder· du̞ːrn -iːχ du̞ːrnət -dzi
dy̞ːtət -of· dy̞tət- hiː̱ ̄dy̞tət -viː̱ ̄du̞ːrnət -dzi

379

dyⁱtət -ɔf. dytət - zɪ:ᵣ duᵣⁱnət -iχ dʌⁱtət-
dzi dʌⁱtət - hi.= dʌⁱtət - viᵢ= dʌⁱnmət-dziᶻ
dʌⁱtət-zɪ:ᵣ dʌⁱnmət-dʌⁱⁱᵣχta-dʌⁱ
hi.=t mɛr -ɔf. dʌⁱtətmɛr-dʌⁱnmət mɛr-ɔf.
wʌⁱnmət mɛr duᵉ̈n

137. dʌⁱpə - duᵉᵘpklɪᵣⁱt - duᵉᵘpfʊ̈n̩t -də
ⁱvldɔ.ᵉtə

138. dvⁱə - hi.= dy:st - hi.= dy:zdə - hɪt
χədvⁱə

139. bɪᵣⁱnə -iχ bɪᵣⁱn -ɔf: bɪ.ᵣⁱn (Russelt) -
dziᶻ bɪint - hi.= biⁱnt - viᶻ bɪᵣⁱnə-dziᶻ

bɪᵣⁱnt -zɪ:- ɔf. sɪ: bɪᵣⁱnə -biⁱntər-
biⁱn̩tər- χʌⁱpχəbʊnə

140. Locale Landmaten: mzuᵣj -ɔf: ᵣyʃ (2)
(ᵢa.½) - ə bʊn̩də (20 roeden).

141. Locale Waternamen: də mʌⁱˡlɔbɪ:ⁱk
(Molenbeek-Herk)- da: bɪ:ⁱk (Oudebeek)-
də klɪᵣⁱnbɪ:ⁱk (Kleine beek)- dylbkskr
(Spaasbeek, ook. spa:sbɪ:ⁱk)- də wɪ.ᵣⁱntərbɪ:ⁱk
(Winterbeek)- də mⁱjᵣslʊᵤt -ɔf: slʊᵘb (3) (Grote
sloot in de Grotebamd)- də wɪlgrɑχ (Veergracht)-də
mʊt (mot met water er omheen)- də han (beemd 's
Winters onder water)- də²wa.ʀʊᵘ (idem).

De naam van deze gemeente in haar eigen dialect is wɪᵣlə
De inwoners heten: wɪᵣlənɪᵣrə
Hun bijnaam is: də bʊkʀɪᵣⁱrs (de bokkenrijders).
Aantal inwoners op 31-12-1947: 3853
Taaltoestand. De voornaamste wijken zijn: tdʌᵣᵒp- ʌⁱvərbruᵉᵘk (Overbroek)-
tbruk (Broek)- viᵢɪstruᵉᵘt (Veerstraat)- ᵣyᵣsɔlt -ɔf. ᵣɔ̈sɛlt (1) (Russelt)- bʊ:s (Bos)- laŋmakər
(Langenakker)- kyᵣkɔlbɛ̃ᵣᵊχ -ɔf. kɔ̈kɔlbɛ̃ᵣᵊχ (1)- kyᵣkɔlɔbɛ̃ᵣᵊχ (2)- vrylⁱⁱnə -ɔf. vryləgə
(2.3) (Vrolingen)- ɔpsʊᵣᵣlə (Abtswellen)- də pɛⁱ -ɔf: ʊbspɛⁱ (= Op de Pei = Peppeystraat)- kjuⁱstruᵉᵘt
(Hertenstraat).

Er komen wel enige dialectverschillen in de tamelijk uitgestrekte gemeente voor: zo is er te
Russelt reeds meer Tolkens-Ulbeekse invloed, də uᵘ in boom, enz. is er meer open en gemedialiseerd
[bʀɪᵤum], te Bos klinkt de u, y enz meer open; te Bos, Russelt en Langenakker zegt men
ha:t (houd), in het dorp ka:t; te Russelt luidt "één iᵣn, in het dorp ɪⁱn, te Russelt kʊᵣᵤmə
(komen), Dorp en Bos kʊᵣmə. Er bestaan ook enkele verschillen tussen de oudere en de jongere
generatie; zo zeggen de ouderen gəsmjʊ̈t (gesmeerd), de jongeren gəsmiᵣᵗrt (onder invloed
van de infinitief smɪᵣrə)

Er wordt geen A.B.N. gesproken, in een paar gemengd Vlaams-Waalse gezinnen is Frans de
huistaal. De bevolking bestaat overwegend uit landbouwers, ongeveer een derde zijn werklui, meest
mijnwerkers (meest te Luik, ook in de Kempen), de meeste onder hen wonen te Vrolingen en Kukelberg.
Er zijn twee houtzagerijen, een mestfabriek, een limonadefabriek en een brouwerij.

Zegslieden: 1. Billen Alfons; 30 j.; hier geb. (Bos), onderwijzer; heeft altijd hier verbleven;
V. van hier, M. van Zarren (W.-Vl.); spreekt thuis dialect.

2. Boes René, 24 j.; hier geb. (Bos), bediende; heeft altijd hier verbleven; V. van hier
(Abtswellen), M. van hier (Bos), spreekt thuis en met zijn dorpsgenoten dialect.

3. Martens Georges; 22 j.; hier geb. (Dorp), bediende, verbleef altijd te Wellen; V. van Ulbeek,
M. van Wellen; spreekt te Wellen altijd dialect.

380